ज्वरा देहस्य दार्ढ्यकृत् । मूर्छां नाशयति व्याधीन् वयः स्तम्भं करोति च । पुंस्त्रीनपुंसकानीह वज्रणीयानि दर्शयेत् । सुदृढाः फलसंपूर्णास्तेजोयुक्ता दृढ । पुरुषास्ते समाख्याता रेखाबिन्दुविवर्जिताः । रेखाबिन्दुसमायुक्ताः षड्नास्ते स्त्रियः स्मृताः ।" षड्नाः षट्कोणाः । "त्रिकोणाच्च सुदीर्घास्ते विज्ञेयाश्च नपुंसकाः । तेषु स्युः पुरुषाः श्रेष्ठा रणबन्धनकारिणः । स्त्रियः कुर्वन्ति कायस्य कान्तिं स्त्रीणां सुखप्रदाः । नपुंसकास्त्वशौर्याः सुरकामाः सस्त्रवर्जिताः । स्त्रियः स्त्रीभ्यः प्रदातव्याः क्लीबं क्लीबे प्रयोजयेत् । सर्वेभ्यः सर्वदा देयाः पुरुषाः वीर्यवर्द्धनाः । अशुद्धं कुरुते वज्रं कुष्ठं पार्श्वव्यथान्तथा । पाण्डुताम्रकुरत्वञ्च तस्मात् संशोध्य मारयेत् ।" तच्छोधनविधिर्यथा

"कुंचत्यक्षोद्भवक्वाथे दोलायन्त्रे विपाचयेत् । व्याघ्रीकन्दयतं वज्रं त्रिदिनं तदिगुञ्जति" । व्याघ्री कण्टकारिका । अन्यः शोधनविधिः । "गृहीत्वाग्निं शुभे वज्रं व्याघ्रीकन्दोदरे क्षिपेत् । माहिषीविष्ठया लिप्ता कारीषाग्नौ विपाचयेत् । त्रियामायां चतुर्यामं यामिन्यन्ते ऽग्नमूलके । शेषयेत्पाचयेदेवं सप्तरात्रेण शुद्ध्यति ।" अथ वज्रस्य मारणविधिः "हिङ्गुसैन्धवसंयुक्ते क्षिपेत्-क्वाथे कुलत्थजे । तप्तं तप्तं पुनर्वज्रमभवेद्भस्म त्रिसप्तधा" । अन्योऽस्य मारणप्रकारः "मेषशृङ्गभुजङ्गास्यकूर्मपृष्ठाह्वयेतसम् । शयदन्तं समस्मिद्वा वज्रीचीरेण मेलकम् । कृत्वा तन्मध्यगं वज्रं म्रियते भ्रातमेवहि ।" मारितस्य वज्रस्य गुणाः "आयुःपुष्टिं बलं वीर्यं वर्णं सौख्यं करोति च । सेवितं सर्वरोगघ्नं मृतं वज्रं न संशयः ।" वज्रभेदा तद्गुणाश्च भावप्र० उक्ता यथा

"पुरा वधाय वृत्रस्य वज्रिणा वज्रसङ्गतम् । विस्फुलिङ्गास्तवस्तस्य गगने परिसर्पिताः । ते निपेतुर्वनध्वानाच्छिखरेषु महीभृताम् । तेभ्य एव समापन्नं तत्तद्गिरिषु च भ्रकम् । तद्वज्रं वज्रजातत्वाद्भ्रमस्वरबोद्भवात् । गगनात् स्खलितं यस्माद्गगनञ्च ततो मतम् । विप्रक्षत्रियविट्शूद्रभेदात्तत् स्याच्चतुर्विधम् । क्रमेणैषां सितं रक्तं पीतं कृष्णञ्च वर्णतः । प्रशस्ते सितनारं रक्तं तनु रसायने । पीतं क्षेमनि, कृष्णन्तु गदेषु कृतयेऽपि च । पिनाकं दर्दुरं नाम वज्रञ्चेति चतुर्विधम् । मध्यमग्नौ विनिःक्षिप्तं पिनाकस्फुलिङ्गवत् । व्यक्तानाङ्गवणं तस्य महाकुष्ठप्रदायकम् । दर्दुरं त्वग्निनिःक्षिप्तं कुरुते दर्दुरध्वनिम् । गोलकान् बहुमः कृत्वा स स्यान्मृत्युप्रदायकः । नागन्तु नागवद्भूमौ फुत्कारं परिमुञ्चति । तद्भ्रमितमवग्रन्तु विटपाति भगन्दरम् । वज्रन्तु वज्रवत्तिष्ठेत्तद्वाग्नौ विकृतिं व्रजेत् । सर्वौषधेषु वरं वज्रं व्याधिवार्द्धक्यमृत्युहृत् । ऊर्ध्वमुत्तरयैकोत्थं बहुसत्त्वं गुणाधिकम् । दक्षिणाद्भिन्नं स्वल्पसत्त्वमल्पगुणप्रदम् । अथ कषायं मधुरं सुशीतमायस्करं धातुविवर्द्धनञ्च । हन्यात् त्रिदोषं ग्रहमेह कुक्षीहोदरपन्थिविषक्रमीश्च । रोगान् हन्ति दृढयति वपुर्वीर्यं दृढं विधत्ते तारुण्यायुः रमयति सतं योषितां नित्यमेव । दीर्घायुष्कान् जनयति सुतान् विक्रमैः सिंहतुल्यान् मृत्योर्भीतिं हरति सततं सेव्यमानं मृताभ्रम् ।

वज्रकण्टक पु० वज्रमिव कठिनं कण्टकमस्य । १क्षुद्रोदुम्बरे जटा० । २कोकिलाक्षे राजनि० । [राजनि०

वज्रचर्मन् वज्रमिव कठिनं चर्म यस्य । गण्डके खड्गिनि

वज्रतुण्ड पु० वज्राकारं तुण्डमस्य । १गरुडे २गरुडे त्रिका० ३मशके ४मृत्पिण्डे च राजनि० ।

वज्रदन्त पु० वज्रमिव कठिनो दन्तोऽस्य । १शूकरे २मूषके च शब्दमा० वज्रदशनादयोऽप्यत्र ।

वज्रद्रु पु० वज्राकारो द्रुः ॥ क्षुद्रोदुम्बरे अमरः । वज्रद्रुमादयोऽप्यत्र । [वज्रभदादयोऽप्यत्र ।

वज्रधर पु० वज्रं धरति धृ-अच् । १इन्द्रे हला० २मेघके च

वज्रनिर्घोष पु० ६त० । वज्रस्तनितशब्दादौ उपमा० वज्रनिर्घोषोऽप्यत्र । [वज्रहस्तादयोऽप्यत्र ।

वज्रपाणि पु० वज्रं पाणौ यस्य । १इन्द्रे २मेघके च त्रिका०

वज्रपुट न० वज्रमिव कठिनं पुटमस्य । औषधपाचनपात्रभेदे

वज्रपुष्प न० वज्रमिव पुष्पम् । तिलपुष्प अमरः ।

वज्रपुष्पा स्त्री वज्रमिव पुष्पं यस्याः । शतपुष्पायाम् राजनि०

वज्रमय त्रि० वज्राकारमयट् । अतिकाठिने स्त्रियां ङीप् ।

वज्रमूली स्त्री वज्रमिव कठिनं मूलमस्याः ङीप् । माषपर्ण्याम् राजनि० । [वज्रारलतायाम् हारा० ।

वज्रवल्ली स्त्री वज्रमिव कठिना वल्ली । (हाड़जोड़ा) अस्थि-

वज्रबीजक पु० वज्रमिव कठिनं बीजमस्य कप् । लताकरञ्जे राजनि० । [राजनि० ।

वज्रवृक्ष पु० वज्रमिव कठिनो वृक्षः । सेल्लुवृक्षे (सेओड़ा)

वज्रा स्त्री वज्र-रक् । १गुडूच्याम् २क्षुद्राम्ब मेदि० ३दुर्गायां देवीपु० ४क्षुद्रोमेदे क्लीबलोऽपि मेदि० ।